

การสำรวจพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

Plant Surveying in the Routing of Samae San Island Hiking Trails, Sattahip District,
Chonburi Province, the Plant Genetic Conservation Project under
The Royal Initiative of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn (RSPG)

ศิริอร ศักดิ์วิไลสกุล^{1*} เกรียงศักดิ์ พรหมณพันธุ์¹ พีรพัฒน์ มั่งคั่ง¹ สกฤต ศิริกิจ¹ ภูติท อักษรดิษฐ์²
วรัมพา สุวรรณรัตน์³ พรรณภัทร อินทฤทธิ์³ ธนัชพร นุตมากุล³ ศิริวดี บุญมโหดม³ ชลียา ใจเย็น อะอิตะ³,
ธรรมศักดิ์ สงกา¹ วุชรพงษ์ สุชีวงศ์¹ และ พรนิภา อุพลเกียรติ¹

¹สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹E-mail: ciet.buu@hotmail.com

²วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²E-mail: academic.msc@gmail.ac.th

³คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา

³E-mail: thaimed@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

การสำรวจพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2) เพื่อสำรวจเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อรวบรวมรายชื่อพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่าพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล รวมทั้งสิ้น 41 วงศ์ 94 ชนิด จำแนกเป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล ระยะทาง 3 กิโลเมตร พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 30 วงศ์ 65 ชนิด และมี 1 ชนิด คือ เม่าเหล็ก ที่ไม่สามารถระบุชื่อวงศ์ได้ เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล ระยะทาง 5 กิโลเมตร พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 28 วงศ์ 44 ชนิด และมี 1 ชนิด คือ แว้ ที่ไม่สามารถระบุชื่อวงศ์ได้ และเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล ระยะทาง 8 กิโลเมตร พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 39 วงศ์ 87 ชนิด และมี 1 ชนิด คือเม่าเหล็กที่ไม่สามารถระบุชื่อวงศ์ได้ พรรณไม้ที่พบในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลได้จัดทำข้อมูลตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์ รวมทั้งบันทึกข้อมูลซึ่งนำเสนอเป็นรายชนิด ประกอบด้วยชื่อพรรณไม้ ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่ออื่น การใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจ นักท่องเที่ยว และผู้มาเยือนเกาะแสมสารนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไป

* Corresponding author, e-mail: ciet.buu@hotmail.com

คำสำคัญ: เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เกาะเสม็ดสาร

Abstract

The purposes of the plant surveying in the routing of Samae San Island hiking trails, Sattahip District, Chonburi Province, The Plant Genetic Conservation Project Under The Royal Initiative of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn (RSPG) were 1) to be response to the initiative of The Plant Genetic Conservation Project Under The Royal Initiative of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn (RSPG). 2) to survey hiking trails at the RSPG Project, Samae San Island. 3) to collect a list of plants in the hiking trails at RSPG Project, Samae San Island. The results of this research showed that the plants found at the hiking trails were comprised of 42 families and 97 species in the total. The 32 families and 66 species were discovered at the three kilometers trail. In this trial, one species could not be classified its family. Other 27 families and 46 species were found at the five kilometers trial. There was also unidentified species. It further showed that the 38 families and 88 species were found at the eight kilometers trial. Also, a family was not still unidentified. All of plants found at the hiking trails at the RSPG, Samae San Island have been stored in the data consisting of plant name, other name, botanical characteristics and benefit for further researchers, tourists and visitors to Samae San Island can be reviewed by species.

Keywords: Hiking Trail, The Plant Genetic Conservation Project Under The Royal Initiative of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn (RSPG), Samae San Island

1. ที่มาและความสำคัญ

เกาะเสม็ดสาร ตั้งอยู่อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อยู่ทางทิศใต้ของแหลมเสม็ดสาร ออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากฝั่งของอำเภอสัตหีบไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 8 กิโลเมตร ขนาดพื้นที่โดยรวมประมาณ 5 ตารางกิโลเมตร เนื้อที่บนเกาะทั้งหมด จำนวน 2,738 ไร่ 3 งาน 36 ตารางวา เกาะเสม็ดสารเป็น 1 ใน 9 เกาะ และเป็นเกาะขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาเกาะทั้งหมดในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หรือที่รู้จักกันในนามของ อพ.สธ.จากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพฯ มีพระประสงค์ให้พื้นที่เกาะเสม็ดสารเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาธรรมชาติและเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนและประชาชนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เนื่องจากเกาะเสม็ดสารจึงได้รับความสนใจในการศึกษาและติดตามผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจากหน่วยงานต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีการศึกษาด้านนิเวศวิทยาทางทะเลและนิเวศวิทยาป่าไม้ในบริเวณนี้และบริเวณใกล้เคียง เช่น การศึกษาทรัพยากรชีวภาพทางทะเลในพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืชทางทะเล หมู่เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี : องค์ความรู้ผืนสุวรรณภูมิและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (สนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) และการแพร่กระจายของตัวอ่อนปะการังบริเวณเกาะคราม จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

การสำรวจพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

เป็นการสำรวจและรวบรวมรายชื่อพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไปให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากพันธุกรรมพืชผ่านการเรียนรู้จากเส้นทางศึกษาธรรมชาติระยะไกลในพื้นที่เกาะแสมสาร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบของการศึกษาธรรมชาติด้วยตนเองที่มีความท้าทายต่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่มีทิวทัศน์สวยงาม และสามารถศึกษาพรรณไม้ที่พบตลอดเส้นทางศึกษาธรรมชาติระยะไกล การศึกษาครั้งนี้จะช่วยสนับสนุนให้มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติระยะไกลเพิ่มเติมจากเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีอยู่เดิมและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 2.2 เพื่อสำรวจเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
- 2.3 เพื่อรวบรวมรายชื่อพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

3. ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

เกาะแสมสารตั้งอยู่ที่ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อยู่ห่างจากฝั่งหมู่บ้านช่องแสมสาร 600 เมตร เกาะแสมสารเป็น 1 ใน 9 เกาะ (เกาะแสมสาร เกาะแรด เกาะจวง เกาะจวน เกาะโรงโชน เกาะโรงหนัง เกาะฉางเกลือ เกาะขาม และเกาะปลาหมึก) ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี โดยเกาะแสมสารเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาเกาะทั้งหมด อยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 1.8 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 2,738 ไร่ 3 งาน 36 ตารางวา มีลักษณะเป็นรูปทรงรีวางตัวในแนวทิศเหนือถึงทิศใต้ มีชายหาดทั้งหมด 6 หาด คือ หาดเทียน หาดหน้าบ้าน หาดลูกกลม หาดกรวด หาดเตย และหาดแหลมฝรั่ง พื้นที่บนเกาะมีลักษณะเป็นดินลูกรังปนหินลูกรัง ลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขาขนาดใหญ่ 1 ลูก มีความสูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 167 เมตรอยู่ทางทิศเหนือของเกาะ และมีภูเขาขนาดย่อม 1 ลูก สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 159 เมตร อยู่ทางทิศใต้ของเกาะ นอกจากนี้ยังมีเนินขนาดความสูงเล็กน้อยเป็นบางส่วนอยู่ทางทิศใต้ของแหลมแสมสารออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร

จากประวัติความเป็นมาของเกาะแสมสารซึ่งอยู่ใกล้กับท่าเรือ ในอดีตเกาะแห่งนี้เป็นที่ตั้งของชุมชนกว่า 200 หลังคาเรือน ชุมชนส่วนใหญ่ทำประมง ต่อมาได้มีนายทุนมาจับจองพื้นที่ดังกล่าวสร้างบังกะโลและที่พัก ทรัพยากรธรรมชาติจึงถูกทำลาย เพื่อใช้เป็นพื้นที่อาศัยและพื้นที่ทำกิน ดินแสมสารที่มีอยู่หนาแน่นจนกลายเป็นที่มาของชื่อเกาะถูกทำลายไปจนเกือบสูญพันธุ์ ซึ่งในอดีตชาวบ้านใช้ไม้แสมสารประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ชิ้นๆ เนื่องจากเนื้อไม้มีความทนทาน ดอกและใบอ่อนนำมาใช้ประกอบอาหารได้เหมือนขี้เหล็ก นอกจากนี้ยังใช้เผาเป็นถ่านใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย สำหรับช่องแสมสารนั้นในอดีตได้มีสำเภาจีนเข้ามาค้าขาย จึงทำให้เกิดการค้าขายทางทะเลในประเทศและต่างประเทศ มีเรือสินค้าที่เดินทางจากปากแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อไปเมืองท่าตะวันตก ทั้งจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ต้องแล่นผ่านร่องน้ำหรือช่อง

ระหว่างฝั่งกับเกาะแสมสาร จนได้ชื่อว่าช่องแสมสาร เมื่อมีการค้าขายจึงทำให้ชุมชนขยายตัวเป็นลำดับ ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพการประมง จึงทำให้ชุมชน

บ้านช่องแสมสารมีสะพานปลาแหล่งใหญ่อีกแห่งของจังหวัดชลบุรี

จนกระทั่ง ปี พ.ศ.2517 เมื่อกองทัพเรือเริ่มเข้ามาดูแลพื้นที่เกาะแสมสารเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนแสมสาร ที่เคยอาศัยอยู่บนเกาะเริ่มย้ายไปตั้งถิ่นฐานบนฝั่งที่อยู่ตรงข้ามกับเกาะหรือชุมชนบ้านช่องแสมสารในปัจจุบัน และในปี พ.ศ.2536 ได้เกิดโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ขึ้น มีจุดประสงค์เพื่อเชิญชวนให้หน่วยงานต่างๆ รักษาพื้นที่ในส่วนที่มีพืชพันธุ์ดั้งเดิมขึ้นอยู่ เพื่ออนุรักษ์พันธุกรรมพืชเหล่านั้น กองทัพเรือนำโดยคณะปฏิบัติงานบริหารงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ของ ดร. พิเศษฐ์ วรอุไร ทำการสำรวจบริเวณเกาะแสมสารอีกครั้งในปี พ.ศ. 2540 และปี พ.ศ.2541 สรุปผลการสำรวจพบว่า เกาะแสมสารมีความหลากหลายของพันธุ์พืช จึงเหมาะสมที่จะทำการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช กองทัพเรือจึงขอเข้าร่วมสนองพระราชดำรินโยบายโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ โดยให้เกาะแสมสารและเกาะข้างเคียงอีก 8 เกาะ ร่วมเป็นพื้นที่ดำเนินการ จึงดำเนินการเปิดเกาะแสมสารเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามแนวทางของสมเด็จพระเทพฯ ที่ว่า อยากรู้ให้เยาวชนได้ศึกษาธรรมชาติ โดยใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติให้กับเยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง รวมทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวที่ได้ประโยชน์จากการใช้พื้นที่เกาะแสมสารโดยการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้มีพระราชกระแสว่า “การสอนให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณนั้น ควรใช้วิธีการปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงามความสนใจและก่อให้เกิดความปิติที่จะทำการศึกษาและอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป การใช้วิธีการสอน การอบรมให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งว่าหากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความเครียด ซึ่งเป็นผลเสียต่อประเทศในระยะยาว” นอกจากนี้ได้พระราชทานแนวทางการปฏิบัติแก่กองทัพเรือในการดำเนินงานกิจกรรมสร้างจิตสำนึกของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ที่เกาะแสมสารว่า ควรพิจารณาปฏิบัติตามรูปแบบของอุทยานแห่งชาติเกาะปอรรกอโรลส์และเกาะโคร์ส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชมในปี พ.ศ.2538 และทรงประทับใจในวิธีการให้ความรู้ความเข้าใจในด้านพันธุ์ไม้และระบบนิเวศต่อเยาวชนในลักษณะที่เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตที่ก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับธรรมชาติ โดยมีพระราชกระแสต่อผู้บัญชาการทหารเรือ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2544 ว่า “ให้กองทัพเรือทำงานนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศ” จึงทำให้กองทัพเรือจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทยขึ้นบนฝั่งสัดหีบตรงข้ามเกาะแสมสาร รวมทั้งจัดสร้างสวนพฤกษศาสตร์และเส้นทางศึกษาธรรมชาติบนเกาะแสมสารเพื่อเป็นสื่อในการสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกแก่เยาวชนตามแนวพระราชดำริ (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2552)

ดังนั้นเกาะแสมสารจึงมีสิ่งน่าสนใจให้เที่ยวได้ตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ท้องทะเลมีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งสังคมพืชและสังคมสัตว์ โดยสังคมพืช ประกอบด้วย สังคมพืชชายหาด สังคมพืชป่าชายเลน สังคมพืชป่าดิบแล้ง (ฝั่งทะเล) สังคมพืชหน้าผา สังคมพืชป่ารุ่น ป่าเหล่า หรือป่าไผ่อ่อน สังคมพืชหาดทราย สังคมพืชตามโขดหิน เป็นต้น รวมทั้งยังพบพรรณไม้หายาก เช่น เฟิร์นกูดหางนก ส่วนสังคมสัตว์ของเกาะแสมสารพบว่ามีทั้งสัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และสัตว์ใต้ทะเล จากการศึกษาบนเกาะแสมสารและเกาะข้างเคียงพบพรรณพืชบนเกาะแสมสารทั้งหมด 194 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 6 ชนิด สัตว์ในดิน 11 ชนิด นกประจำถิ่น 18 ชนิด สัตว์หายาก 5 ชนิด หล้าทะเล 1 ชนิด ปะการัง 31 ชนิด หอย 19 ชนิด ปลา 52 ชนิด ปู 22 ชนิด สัตว์ขนาดเล็กโปรโตซัวในแหล่งน้ำจืด 10 ชนิด)

เกาะแสมสารจึงมีความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่ยอดเขาถึงใต้ทะเล ซึ่งเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนต่อกระบวนการเรียนรู้อย่างไม่วันจบสิ้น ทั้งการศึกษา วิจัย ค้นคว้าทดลองอย่างถูกต้องตามกระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ รวมทั้งการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถ
กระทำกิจกรรมทางด้านนันทนาการได้อย่างหลากหลาย และยังมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก โดย
ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวเกาะแสมสาร ปีงบประมาณ พ.ศ.2556 พบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยว 106,337 คน
(หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ, 2557) และด้วยลักษณะเฉพาะของพื้นที่แล้ว ถ้าหากมีการบริหารจัดการใช้ประโยชน์
พื้นที่ด้านการท่องเที่ยวที่ดีและเพียงพออาจจะทำให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนที่มากขึ้นตามมาด้วย รวมทั้งควร
มีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปเพื่อให้เกาะแสมสารมีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามเป็นแหล่งดึงดูด
นักท่องเที่ยวรายได้เข้าชุมชนท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้ศึกษาสำรวจพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล จำนวน 3 ระยะทาง ได้แก่ ระยะทาง
3 กิโลเมตร 5 กิโลเมตร และ 8 กิโลเมตร ในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นการเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติด้วยวิธี
เดินเท้าร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่เกาะแสมสารและเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการเกาะแสมสาร รวมทั้งติดป้ายหมายเลขประจำ
ต้นไม้ บันทึกข้อมูลพรรณไม้ และนำผลการสำรวจตรวจสอบความถูกต้องกับเอกสาร ตำรา คู่มือทางพฤกษศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
เพื่อจำแนกชนิดพันธุ์ และใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการและเพิ่มศักยภาพพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวต่อไปใน
อนาคต

5. ผลและวิจารณ์

จากการสำรวจเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลพบพรรณไม้บริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล รวมทั้งสิ้น
42 วงศ์ 97 ชนิด จำแนกเป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล ระยะทาง 3 กิโลเมตร พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 32 วงศ์
66 ชนิด และมี 1 ชนิด คือ เม่าเหล็ก ที่ไม่สามารถระบุชื่อวงศ์ได้ เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล ระยะทาง 5 กิโลเมตร
พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 27 วงศ์ 46 ชนิด และมี 1 ชนิด คือ แ้ว ที่ไม่สามารถระบุชื่อวงศ์ได้ และเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ
ระยะไกล ระยะทาง 8 กิโลเมตร พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 38 วงศ์ 88 ชนิด และมี 1 ชนิด คือ เม่าเหล็กที่ไม่สามารถระบุชื่อวงศ์ได้
รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 1

6 สรุปผล

จากการสำรวจพรรณไม้ในบริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกลในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีทั้ง 3
ระยะทาง โดยระยะทาง 3 กิโลเมตร พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 32 วงศ์ 66 ชนิด และมี 1 ชนิด คือ เม่าเหล็ก ที่ไม่สามารถระบุชื่อ
วงศ์ได้ ระยะทาง 5 กิโลเมตร พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 27 วงศ์ 46 ชนิด และมี 1 ชนิด คือ แ้ว ที่ไม่สามารถระบุชื่อวงศ์ได้ และ
ระยะทาง 8 กิโลเมตร พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 38 วงศ์ 88 ชนิด และมี 1 ชนิด คือ เม่าเหล็กที่ไม่สามารถระบุชื่อวงศ์ได้ ทั้งนี้พบว่า
มีพันธุ์ไม้ที่มีความเสี่ยงต่อการลดจำนวนลง อาทิ ผักเบี้ยทะเล ผักบู่ทะเล คนทีสอทะเล ต้นมะนาวผี ต้นพะวา
ต้นรากสามสิบ ต้นพุทราทะเล ต้นเถาวัลย์ด้วง ต้นกูดหางนก ต้นเตยทะเล ต้นปลาไหลเผือก ต้นพลับพลา ต้นพญารากดำ
ต้นย่านลิเภา โดยเฉพาะต้นเทียนทะเล ต้นหญ้าลอยลมหรือหญ้าลูกกลม ที่เป็นต้นไม้สัญลักษณ์ที่ถูกนำมาตั้งชื่อหาดเทียนและ
หาดลูกกลม ซึ่งหาดสำคัญของเกาะแสมสารที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมธรรมชาติ

7. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยบูรพา โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ รวมทั้งคณะผู้บริหารและบุคลากรหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ และพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ที่กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลและอำนวยความสะดวก คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ตารางที่ 1 รายชื่อพรรณไม้ที่พบเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล

ชื่อวงศ์ Family ชื่อทางวิทยาศาสตร์ Botanical Name	ชื่อสามัญ/ชื่อทั่วไป Common Name	ชื่อท้องถิ่น/ ชื่อพื้นเมือง Local Name	ระยะทาง (กิโลเมตร)		
			3	5	8
ANACARDIACEAE <i>Spondias bipinnata</i> Airy Shaw & Forman	มะกอกป่า	กอกกัก มะกัก หมักกัก	•	•	•
ANACARDIACEAE <i>Buchanania lanzan</i> Spreng.	มะม่วงหัวแมงวัน	รักหมู ฮักผู้ ฮักหมู	•	•	•
ANNONACEAE <i>Hubera cerasoides</i> (Roxb.) Chaowasku	กะเจียน	ค่า สามซีก พญารากดำ	•	•	•
ANNONACEAE <i>Uvaria cherreensis</i> (Pierre ex Finet & Gagnep.) L. L. Zhou, Y. C. F. Su & R. M. K. Saunders	นมแมวป่า	พี่เขา พี่พวนน้อย	•		•
ANNONACEAE <i>Dasymaschalon lomentaceum</i> Finet & Gagnep.	โปรงกีว	ติดต่อ	•		•
APOCYNACEAE <i>Cynanchum viminale</i> (L.) L. subsp. <i>brunonianum</i> (Wight & Arn.) Meve & Liedt.	เถาวัลย์ด้วน	เถาติดต่อ เอื้องเถา			•
APOCYNACEAE <i>Carissa carandas</i> L.	หนามแดง	มะนาวโห่ หนาม ซี่แฮด	•		•
ASPARAGACEAE <i>Asparagus racemosus</i> Willd.	สามสีบ	จันดิน ผักซี่ช้าง สามร้อยราก			•
BORAGINACEAE <i>Cordia cochinchinensis</i> Pierre	หมั่น	-	•		•
CAPPARACEAE <i>Crateva adansonii</i> DC.	กุ่มบก	ผักกุ่ม	•		•

ชื่อวงศ์ Family ชื่อทางวิทยาศาสตร์ Botanical Name	ชื่อสามัญ/ชื่อทั่วไป Common Name	ชื่อท้องถิ่น/ ชื่อพื้นเมือง Local Name	ระยะทาง (กิโลเมตร)		
			3	5	8
subsp. <i>trifoliata</i> (Roxb.) Jacobs					
CAPPARACEAE <i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax	แกง	แกง	•	•	•
CAPPARACEAE <i>Capparis micracantha</i> DC.	ชิงชี่	กระดาดขาว จิงโจ้ ค้อนช้อง	•	•	•
CELASTRACEAE <i>Euonymus indicus</i> B. Heyne ex Wall.	กระดุกไก่	เขากวาง	•	•	•
CELASTRACEAE <i>Salacia chinensis</i> L.	กำแพงเจ็ดชั้น	ตะลุ่มนง ตาไก่ น้านอง	•	•	•
CLUSIACEAE <i>Garcinia speciosa</i> Wall.	พะวา	กะวา มะปองขาว วาน้ำ	•	•	•
COMBRETACEAE <i>Terminalia nigrovenulosa</i> Pierre	ขี้ยาย	ปู้เจ้า แสนคำกำจาย		•	•
COMBRETACEAE <i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา	แก ขอนแซ่ ชังแก สะแก			•
CONNARACEAE <i>Connarus semidecandrus</i> Jack	ถอบแถบเครือ	ขางขาว ขางแดง	•	•	•
DILLENIACEAE <i>Tetracera sarmentosa</i> (L.) Vahl	รสสุคนธ์	ปดชนแข็ง	•		•
DIPTEROCARPACEAE <i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm. ex Miq.	เหียง	กุง ยางเหียงสะแบง			•
EBENACEAE <i>Diospyros</i> sp.	กลุ่มมะเกลือ	-			•
EBENACEAE <i>Diospyros montana</i> Roxb.	ตานดำ	ดำดง ถ่านไฟผี	•	•	•
EBENACEAE <i>Diospyros defectrix</i> H. R. Fletcher	พญารากดำ	ขลาย ดำดง ดีหมี			•

ชื่อวงศ์ Family ชื่อทางวิทยาศาสตร์ Botanical Name	ชื่อสามัญ/ชื่อทั่วไป Common Name	ชื่อท้องถิ่น/ ชื่อพื้นเมือง Local Name	ระยะทาง (กิโลเมตร)		
			3	5	8
EBENACEAE <i>Diospyros gracilis</i> H. R. Fletcher	มะเกลือกา	กาจะ น้ำจ๊อน มะหวัด	•	•	•
EBENACEAE <i>Diospyros areolata</i> King & Gamble	มะพลับ	พลับ	•	•	•
EBENACEAE <i>Diospyros kerrii</i> Craib	มะพลับดง	ตะโกดอย	•		
EBENACEAE <i>Diospyros</i> sp.	มะพลับยอดดำ	-			•
EBENACEAE <i>Diospyros malabarica</i> var. <i>siamensis</i> (Hochr.) Phengkklai	มะพลับใหญ่	-	•	•	•
EBENACEAE <i>Diospyros filipendula</i> Pierre ex Lecomte	ลำบิดดง	คั้นจ้อง จิ้งนัง ดำ บิดดง	•	•	•
EUPHORBIACEAE <i>Suregada multiflora</i> (A. Juss.) Baill.	ขันทองพญาบาท	กระดุก ขนุนดง ขันทอง			•
EUPHORBIACEAE <i>Excoecaria agallocha</i> L.	ตาตุ่มทะเล	ตาตุ่ม บุตอ			•
EUPHORBIACEAE <i>Croton poilanei</i> Gagnep.	เปล้าใหญ่	เปล้า เปล้าหลวง	•	•	•
EUPHORBIACEAE <i>Euphorbia antiquorum</i> antiquorum L.	สลัดไต	กะลำพัก			•
EUPHORBIACEAE <i>Sampantaea amentiflora</i> (Airy Shaw) Airy Shaw	สามพันตา	สามพันสา สำปันทา	•		•
FABACEAE <i>Dialium cochinchinense</i> Pierre	เขलग	นางดำ หยี	•	•	•
FABACEAE	พะยุง	กระยง แดงจิ้น	•		•

ชื่อวงศ์ Family ชื่อทางวิทยาศาสตร์ Botanical Name	ชื่อสามัญ/ชื่อทั่วไป Common Name	ชื่อท้องถิ่น/ ชื่อพื้นเมือง Local Name	ระยะทาง (กิโลเมตร)		
			3	5	8
<i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre		ประคูลาย			
FABACEAE <i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	ตะลูป มอดเล หมากแกง	•		•
FABACEAE <i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	มะขามขี้จ้อง			•
FABACEAE <i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq. var. <i>siamensis</i>	มะค่าแต้	ก่อเก้ายะ ตั้ มะค่า หยุ่ม	•	•	•
FABACEAE <i>Caesalpinia bonduc</i> (L.) Roxb.	สวาด	ตามัด ป่าขี้แฮด มะกาเล็ง	•		•
FABACEAE <i>Bauhinia</i> sp.	เสี้ยว	-			•
FABACEAE <i>Senna garrettiana</i> (Craib) H. S. Irwin & Barneby	แสมสาร	กราบัต ขี้เหล็กโคก	•	•	•
HYPERICACEAE <i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook. f. ex Dyer subsp. <i>pruniflorum</i> (Kurz) Gogelein	ตีวชน	ตีวแดง ตั้วหิน	•	•	•
HYPERICACEAE <i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook. f. ex Dyer subsp. <i>formosum</i>	ตีวขาว	ตีวส้ม ตั้วหอม	•	•	•
IRVINGIACEAE <i>Irvingia malayana</i> Oliv. ex A.W. Benn.	กระบก	กะบก ชะอังก หมักลิ้น		•	
LAMIACEAE <i>Volkameria inermis</i> L.	ลำมะงา	เขี้ยวงู ลำปังกา ลำสิงา			•
LAMIACEAE <i>Vitex trifolia</i> L. subsp. <i>litoralis</i> Steenis	คนทีสอทะเล	กูนิง คนที	•		•

ชื่อวงศ์ Family ชื่อทางวิทยาศาสตร์ Botanical Name	ชื่อสามัญ/ชื่อทั่วไป Common Name	ชื่อท้องถิ่น/ ชื่อพื้นเมือง Local Name	ระยะทาง (กิโลเมตร)		
			3	5	8
LAMIACEAE <i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer	ตีนนก	กาสามซีก สมอ ตีนเป็ด	•	•	•
LINDSAEACEAE <i>Lindsaea tenera</i> Dry.	กูดหางนก	-	•		
LOGANIACEA <i>Strychnos axillaris</i> Colebr.	ขวากไก่	ขอเบ็ด เขี้ยวงู เบน	•		•
LYGODIACEAE <i>Lygodium</i> sp.	ย่านลิเภา	-			•
LYTHRACEAE <i>Lagerstroemia cochinchinensis</i> Pierre.	ตะแบกเกี๋ยบ	โคะกางแอ้ เปื่อยกะแอ้ง	•	•	•
LYTHRACEAE <i>Pemphis acidula</i> J. R. Forst. & G. Forst.	เทียนทะเล	-	•		•
MALVACEAE <i>Pterospermum littorale</i> Craib var. <i>littorale</i>	กระหนาย	จำปาเทศ ขนาน ปีแขก ทำอว	•	•	•
MALVACEAE <i>Hibiscus tiliaceus</i> L.	ปอทะเล	ขมิ้นนางมีตรี บา ผีหยิก			•
MALVACEAE <i>Sterculia guttata</i> Roxb.	ปอแดง	ปอขนุน ปอพาน หมกแฉก	•		
MALVACEAE <i>Microcos tomentosa</i> Sm.	พลับพลา	คอม มลาย	•	•	•
MALVACEAE <i>Thespesia populnea</i> (L.) Sol. ex Corrêa	โพทะเล	บากู ปอมัดไซ			•
MELASTOMATACEAE <i>Memecylon lilacinum</i> Zoll. & Moritzi	พลองแก้มอัน	พลองใบเอียด พลองเปลือกบาง	•		•
MELASTOMATACEAE	พลองใบรี	-	•		•

ชื่อวงศ์ Family ชื่อทางวิทยาศาสตร์ Botanical Name	ชื่อสามัญ/ชื่อทั่วไป Common Name	ชื่อท้องถิ่น/ ชื่อพื้นเมือง Local Name	ระยะทาง (กิโลเมตร)		
			3	5	8
<i>Memecylon</i> ssp.					
MELASTOMATACEAE <i>Memecylon</i> ssp.	พลองใบเล็ก	-	•		•
MELASTOMATACEAE <i>Memecylon ovatum</i> Sm.	พลองใบใหญ่	พลองกินลูก	•	•	•
MELASTOMATACEAE <i>Dissochaeta affinis</i> (Korth.) Clausing	เล็บเหยี่ยว	-	•		•
MELIACEAE <i>Aglaia odoratissima</i> Blume	ประยงค์ป่า	กียะ สังกะเรียด สังกะเรียดหลังขาว	•	•	•
MELIACEAE <i>Azadirachta indica</i> A. Juss.	สะเดาอินเดีย	กะเดา ควินิน			•
MORACEAE <i>Ficus annulata</i> Blume	เลียบ	ไทร ไฮ		•	
OCHNACEAE <i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	กระแจะ	ช่างน้ำว ตาลเหลือง	•	•	•
OLACACEAE <i>Ximenia americana</i> L.	พุทราทะเล	-			•
OLEACEAE <i>Olea salicifolia</i> Wall. ex G. Don	มวกกอก	กาแปด คำไก่แดง เขา	•	•	•
OLEACEAE <i>Jasminum elongatum</i> (P. J. Bergius) Willd.	มะลิใส่ไก่	เขี้ยววู เครือใส่ไก่	•	•	•
PANDANACEAE <i>Pandanus odorifer</i> (Forssk.) Kuntze	เตยทะเล	ปะหนัน ลำเจียก	•		•
PERACEAE <i>Chaetocarpus castanocarpus</i> (Roxb.) Thwaites	สำเภา	ซีหนอน ซี อะกาง	•	•	•
PHYLLANTHACEAE	ขี้มะขามป้อม	แขนงพริ้ว ค่าง	•	•	•

ชื่อยังศ์ Family ชื่อทางวิทยาศาสตร์ Botanical Name	ชื่อสามัญ/ชื่อทั่วไป Common Name	ชื่อท้องถิ่น/ ชื่อพื้นเมือง Local Name	ระยะทาง (กิโลเมตร)		
			3	5	8
<i>Phyllanthus collinsiae</i> Craib		เต้			
PHYLLANTHACEAE <i>Bridelia ovata</i> Decne.	มะกา	กอง ก้องแกบ มัด กา		•	•
PUTRANJIVACEAE <i>Drypetes hainanensis</i> Merr.	สองกระดองหิน	ยาแก้		•	•
RHAMNACEAE <i>Colubrina asiatica</i> (L.) Brongn. var. <i>asiatica</i>	คันทรง	กะทรง ก้านถึง เพลโพเดาะ			•
RUBIACEAE <i>Guettarda speciosa</i> L.	โกองกางหูช้าง	กดล ซ่าตา น้ำเซีย			•
RUBIACEAE <i>Chassalia curviflora</i> (Wall.) Thwaites var. <i>curviflora</i>	เข็มขาว	เข็มพระราม เข็มไม้	•		•
RUBIACEAE <i>Ixora butterwickii</i> Hole	เข็มป่า	เข็มพวง		•	
RUBIACEAE <i>Tarenna hoensis</i> Pit.	จันทนา	จันทน์ขาว จันทน์หอม	•	•	•
RUBIACEAE <i>Gardenia collinsiae</i> Craib	พุด	ช้อยดำน ช้อยหิน พุดผา	•	•	•
RUBIACEAE <i>Gardenia</i> sp.	พุดป่า	-	•		•
RUBIACEAE <i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอป่า	ยอเถื่อน กะมูดู	•	•	•
RUTACEAE <i>Acronychia pedunculata</i> (L.) Miq.	กะอวม	กระเบื้องถ้วย ค้อนหมา	•		•
RUTACEAE <i>Atalantia monophylla</i> (L.) DC.	มะนาวผี	กรูดผี กะนาวพลี จ้ำลิว นางกาน	•	•	•
RUTACEAE	เขยตาย	กระรอกน้ำซ่า มัน		•	

ชื่อวงศ์ Family ชื่อทางวิทยาศาสตร์ Botanical Name	ชื่อสามัญ/ชื่อทั่วไป Common Name	ชื่อท้องถิ่น/ ชื่อพื้นเมือง Local Name	ระยะทาง (กิโลเมตร)		
			3	5	8
<i>Glycosmis pentaphylla</i> (Retz.) DC.		หมู ส้มขึ้น			
RUTACEAE <i>Clausena excavata</i> Burm. f.	หมอน้อย	สันโสก หัสคุณ			•
SALICACEAE <i>Flacourtia indica</i> indica (Burm. f.) Merr.	ตะขบป่า	ตาลเสี้ยน มะเกว้น ป่า หมากเบน	•	•	•
SALVADORACEAE <i>Azima sarmentosa</i> (Blume) Benth. & Hook.f.	หนามพุงดอ	ขี้แฮด พุงดอ			•
SAPINDACEAE <i>Zollingeria dongnaiensis</i> Pierre	ขี้หนอน	ขี้มอด	•		•
SAPINDACEAE <i>Lepisanthes senegalensis</i> (Poir.) Leenh.	ขำมะเลียงป่า	ลำเนียงป่า หมากว้อ	•		•
SAPINDACEAE <i>Dimocarpus longan</i> Lour. var. <i>obtusus</i> (Pierre) Leenh	ลำไยเครือ	ลำไยเถา ลำไยเทียน	•		•
SAPOTACEAE <i>Manilkara hexandra</i> (Roxb.) Dubard	เกด	-	•	•	•
SIMAROUBACEAE <i>Eurycoma longifolia</i> Jack	ปลาไหลเผือก	คenang ตรึงบาดาล	•	•	•

8. เอกสารอ้างอิง

- ดอกรัก มารอด. 2549. **บทปฏิบัติการการวิเคราะห์สังคัมพืช**. ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เต็ม สมิตินันท์. 2557. **ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย**. สำนักหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

- ธวัชชัย สันติสุข และคณะ. 2543. หมู่เกาะแสมสาร ป่าไม้และพรรณพฤกษชาติ. กรุงเทพฯ : โครงการอนุรักษ์
พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- พรชัย ปรีชาปัญญา. 2557. การจัดการภูมิปัญญาในเขตท้องถิ่นเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ. กรุงเทพฯ:
สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- ราชนันท์ ภูมา. 2559. สารานุกรมพืชในประเทศไทย (ฉบับย่อ) : เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา . สำนักงาน หอพรรณไม้ สำนักวิจัย
การอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม.
- ลลิตา ปัจฉิม สุขนา ชวนิชย์ ศุภชัย ตั้งใจตรง วรณพ วิทยาญจน์ และธรรมศักดิ์ ยี่มิน. 2549. การแพร่กระจายของตัว
อ่อนปะการังบริเวณเกาะคราม จังหวัดชลบุรี. วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์ (Section T),5(1), 25-37.
- สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). 2552. เกาะแสมสาร ปลูกป่าโกงกาง รักรักษาชายเลน อนุรักษ์ธรรมชาติ
ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปลูกป่าโกงกาง รักรักษาชายเลน อนุรักษ์ธรรมชาติ ในโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. วารสาร TPA News ฉบับที่ 153 ชาว ส.ส.ท. ปีที่ 13 ฉบับที่ 153 เดือน
กันยายน 2552.
- สุเมตต์ ปุจฉาการ และขวัญเรือน ศรีนุ้ย. 2556. ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืชทางทะเล
หมู่เกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี : องค์ความรู้พันธุ์พืชไทยและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (สนองพระราชดำริ
ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี). รายงานแผนงานวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล) ประจำปี
2555. สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา.
- หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ. 2558. หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือกับการสนอง
พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. นาวิกศาสตร์ ปีที่ 98 เล่มที่ 4 เมษายน
2558.

รูปที่ 1 เกาะแสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี

รูปที่ 2 ต้นเทียนทะเล

รูปที่ 3 ต้นหญ้าลอม

รูปที่ 4 ต้นกูดหางนก